

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО

ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПРАВА І ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Затверджую
Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
доц. Гусев С.О.
_____ «___» _____ 20__ року

ПРОГРАМА
екзамену
«ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ТА МЕТОДИКА ЇЇ ВИКЛАДАННЯ»

атестації здобувачів
ступеня вищої освіти бакалавра
спеціальності 014 Середня освіта (Історія)

Вінниця – 2020

Програма екзамену «Всесвітня історія та методика її викладання» для студентів факультету історії, права і публічного управління атестації здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 014 Середня освіта (Історія) Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Розробники:

КРАВЧЕНКО П.М. – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії

КРАВЧУК О.М. – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії

МЕЛЬНИЧУК О.А. – доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії

НЕПРИЦЬКИЙ О.А. – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії

НІКОЛІНА І.І. – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії

Схвалено кафедрою всесвітньої історії (*протокол № 6 від 4.03.2020 р.*).

Завідувач кафедри всесвітньої історії
4.03.2020 р.

проф. Мельничук О.А.

Схвалено навчально-методичною комісією факультету історії, етнології і права Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (*протокол № 7 від 11.03. 2020 р.*).

Голова навчально-методичної комісії
11.03.2020 р.

доц. Ніколіна І.І.

ВСТУП

Екзамен «Всесвітня історія та методика її викладання» включає в себе програмний матеріал із навчальних дисциплін: «Нова і новітня історія країн Європи та Америки», «Нова і новітня історія країн Азії та Африки», «Історія слов'янських народів», «Шкільний курс історії і методика його навчання». Вміщений програмний матеріал хронологічно охоплює період історії країн Європи та Америки починаючи з перших буржуазних революцій у країнах Західної Європи (середина XVII ст.) до 1991 р., історію країн Азії та Африки у 1945-1991 рр., історію слов'янських народів нового та новітнього часу, а також матеріал з методики навчання історії учнів старших класів загальноосвітніх шкіл.

Програма екзамену «Всесвітня історія та методика її викладання» укладена відповідно до навчального плану підготовки студентів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 014 Середня освіта (Історія)

1.МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ЕКЗАМЕНУ «ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ТА МЕТОДИКА ЇЇ ВИКЛАДАННЯ»

Метою екзамену «Всесвітня історія та методика її викладання» є перевірка оволодіння теоретичними знаннями щодо історичного процесу в новий та новітній час; опанування умінь і навичок практичного застосування набутих знань; розкриття основних закономірностей навчання і виховання історією; оволодіння змістом шкільного курсу історії та основами методики викладання історії; перевірка фактичних знань, умінь та навичок з історії, які необхідні в середніх навчальних закладах освіти та є базовими для успішного продовження навчання в магістратурі.

Основні **завдання** екзамену з всесвітньої історії та методики її викладання полягають у визначенні та оцінці рівня теоретичної і практичної підготовки студентів до професійної діяльності і викладання всесвітньої історії.

Основними завданнями екзамену «Всесвітня історія та методика її викладання» є перевірити:

- ✓ знайомство з основними концептуальними засадами та методологічними підходами до висвітлення всесвітньої історії;
- ✓ сформованість у студентів цілісної картини цивілізаційного розвитку людства (середина XVII – 1991 р.);
- ✓ уміння висвітлити економічний, політичний, соціально-культурний розвиток країн і регіонів світу;
- ✓ розуміння ролі окремих історичних осіб, політичних партій, громадських рухів та організацій в історичному процесі;
- ✓ здатність до самостійного аналізу історичних процесів, відслідковування хронологічних, причинно-наслідкових зв'язків;
- ✓ наявність поваги до основоположних цінностей сучасної європейської і північно-американської цивілізації: прав людини, толерантності, демократії, раціоналізму.

- ✓ оволодіння знаннями, уміннями та навичками з курсу «Шкільний курс історії і методика його навчання»
- ✓ здатність аналізувати зміст і ефективність методичних ідей і прийомів;
- ✓ визначати цілі вивчення та шляхи реалізації внутрішньопредметних та міжпредметних зв'язків, практичної спрямованості;
- ✓ показувати різні можливі методичні варіанти вивчення окремих питань шкільного курсу всесвітньої історії;
- ✓ побудити до творчого підходу в навчанні історії і використанні методів навчання історії.
- ✓ сформованість умінь, необхідних для ефективно організації навчально-виховного процесу в сучасній загальноосвітній школі.

Компетентності

У відповідях під час екзамену студенти повинні продемонструвати такі знання та вміння:

Знання:

- ✓ знати основні концептуальні підходи до вивчення і висвітлення всесвітньої історії, розуміння історичних подій, критичне осмислення минулого інших народів;
- ✓ прослідковувати закономірності розвитку країн Європи, Американського континенту, Азії та Африки;
- ✓ розуміти головні тенденції формування індустріальної цивілізації, її характерні риси;
- ✓ знати найважливіші історичні факти і події, що стосуються соціального, політичного, економічного та культурного розвитку;
- ✓ простежувати міжпредметні та міжкурсові зв'язки;
- ✓ розуміти значення світової історичної спадщини.
- ✓ знати зміст і ефективність методичних ідей і прийомів;
- ✓ визначати цілі вивчення та шляхи реалізації внутрішньопредметних та міжпредметних зв'язків, практичної спрямованості;
- ✓ показувати різні можливі методичні варіанти вивчення окремих питань шкільного курсу історії;
- ✓ визначати форми позакласної та позашкільної роботи з історії

Вміння:

- ✓ відтворювати отриману під час вивчення всесвітньої історії інформацію щодо історичних фактів, подій і процесів, аналізувати історичні ситуації, характеризувати історичних осіб;
- ✓ опрацьовувати джерела та навчальну і наукову літературу з всесвітньої історії, аналізувати отриману інформацію і робити самостійні висновки;
- ✓ визначати пріоритетні напрямки внутрішньо- та зовнішньополітичного курсу держав;

- ✓ застосовувати історичні знання для аналізу проблем світового розвитку початку XVII – кінця XX ст., враховувати уроки минулого при плануванні майбутнього;
- ✓ використовувати фахові знання у професійній діяльності;
- ✓ аналізувати джерела і літературу, відбирати з наукової літератури фактичний матеріал, корисний для реалізації цілей і професійної діяльності.
- ✓ аналізувати навчальну програму з історії для певного класу, співвідносити мету і завдання вивчення історії з цілями і завданнями вивчення кожної навчальної теми;
- ✓ проектувати зміст кожного уроку; визначити теми, педагогічні завдання, типи і орієнтовні дати окремих уроків у певному класі виходячи з річного плану, підготовленості учнів, власних можливостей і можливостей школи;
- ✓ аналізувати підручники, посібники, дидактичні матеріали, методичну літературу для цілей проектування цілісного навчально-виховного процесу;
- ✓ формулювати мету позакласного заходу з історії; обирати ефективні форми, методи і засоби позакласного заходу, роботи предметного гуртка, систематичної додаткової роботи з учнями, які того потребують у відповідності до поставленої мети;

Програмні результати навчання.

У результаті вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Всесвітня історія та методика її викладання» студент:

- ✓ усвідомлює роль і місце історії країн, політичних сил, громадських рухів та окремих осіб у світовій історії;
- ✓ розуміє основні тенденції розвитку країн світу на різних етапах історичного розвитку;
- ✓ засвоює понятійний апарат основних категорій та термінів, які застосовуються в курсі всесвітньої історії;
- ✓ розуміє сучасний стан вивчення даного курсу, основні джерела та наукові публікації з всесвітньої історії сучасного періоду;
- ✓ ефективно використовує знання з історії країн світу, набуті в університеті, в практичній діяльності вчителя історії;
- ✓ співставляє різні точки зору на минулу і сучасну історію країн світу, обґрунтовує свою думку, бере участь в конференціях, дискусіях, «круглих столах» з проблем всесвітньої історії.
- ✓ реалізовує рівневу та профільну диференціацію, використовує нові інформаційні технології навчання;
- ✓ демонструє критерії оцінювання рівнів навчальних досягнень та способи перевірки знань та умінь;
- ✓ застосовує засоби, методи і основні прийоми навчання історії;

2. ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ЕКЗАМЕН «ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ТА МЕТОДИКА ЇЇ ВИКЛАДАННЯ»

2.1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «НОВА І НОВІТНЯ ІСТОРІЯ КРАЇН ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ»

Розділ 1. КРАЇНИ ЄВРОПИ Й АМЕРИКИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVII - НА ПОЧАТКУ XX ст.

АНГЛІЯ У СЕРЕДИНІ XVII - ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст.

Причини англійської революції, її початок (1640 р.). Перша громадянська війна (1642-1646 рр.). Друга громадянська війна (1648 р.). Страта Карла I. Індепендентська республіка (1649-1653 рр.). Завоювання Ірландії. Розгін Довгого парламенту (1653 р.). Протекторат Кромвеля (1649-1651 рр.). Реставрація Стюартів (1660 р.). «Славна» революція 1688-1689 рр.. Історіографія Англійської революції.

Початок промислового перевороту в 60-х рр. XVIII ст. Технічні винаходи. Зміни в соціальному складі суспільства. Чартистський рух 30-40-х рр. XIX ст.

КРАЇНИ АМЕРИКИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVII – НА ПОЧАТКУ XX ст.

Економічне й політичне становище північноамериканських колоній. Початок війни за незалежність. Дж. Вашингтон. «Декларація незалежності» 1776 р. Вирішальні перемоги американської армії. Версальський договір. Американська конституція 1787 р. Історіографія першої американської революції.

Передумови національно-визвольної війни в країнах Латинської Америки. Революція 1791-1804 рр. на о. Гаїті. Перший період війни іспанських колоній за незалежність (1810-1815 рр.). Перемога національно-визвольної війни в країнах Латинської Америки (1816-1826 рр.).

Розвиток США у першій половині XIX ст. Протиріччя між Північчю і Півднем. Громадянська війна 1861-1865 рр. Реконструкція Півдня 1865-1877 рр. Грінбекери й популісти. "Антитрестівський" закон Шермана 1890 р. Іспано-американська війна 1898 р. Президентство Т.Рузвельта (1901-1909 рр.). "Нова демократія" В.Вільсона.

ВЕЛИКА ФРАНЦУЗЬКА РЕВОЛЮЦІЯ КІНЦЯ XVIII ст. КОНСУЛЬСТВО І ПЕРША ІМПЕРІЯ

Передумови революції, її періодизація. Аграрне законодавство Установчих зборів. "Декларація прав людини і громадянина" (серпень 1789 р.). М.Робесп'єр і Ж. - П.Марат. Піднесення республіканського руху. Законодавчі збори. Встановлення якобінської диктатури. Термідоріанський переворот.

Директорія. Історичне значення Французької революції. Історіографія.

Державний переворот у Франції 18 брюмера (9 листопада) 1799 р. Консульство (1799-1804 рр.). Війна Франції з коаліціями.

Проголошення Франції Імперією у 1804 р.. Поразка наполеонівської армії в Росії 1812 р.. “Битва народів” під Лейпцигом (16-19 жовтня 1813 р.). “Сто днів” Наполеона. Ватерлоо (18 червня 1815 р.).

Рішення Віденського (1814-1815 рр.) конгресу. Утворення Священного союзу.

РЕВОЛЮЦІЇ 1848 - 1849 рр. В ЄВРОПІ

Передумови революції. Революційні події в Парижі. Конституція 1848 р. Червневне повстання. Березневі події в Пруссії. Листопадовий переворот. Повстання у Відні. Революція в Угорщині. Боротьба за об’єднання Італії. Гарібальді і Мадзіні. Історіографія.

НІМЕЧЧИНА В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ ст.

Німецькі землі після Віденського конгресу. Німецький союз. Економічне і політичне становище. Початок промислового перевороту.

Основні етапи об’єднання Німеччини. Війна Пруссії з Данією 1864 р. Австро-пруссська війна 1866 р. Франко-пруссська війна 1870-1871 рр. Проголошення Німецької Імперії. О.Бісмарк. Економічний і політичний розвиток Німеччини. Утворення Троїстого союзу (1882 р.). Канцлерство Б.Бюлова (1900-1909 р.). Посилення англо-німецьких протиріч.

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ ст.

Вікторіанська епоха. Виборча реформа 1884 р.. Колоніальна експансія. В.Гладстон, Б.Дізраелі. Національно-визвольний рух в Ірландії і криза ліберальної партії. Проект гомруля (1886 р.). Утворення лейбористської партії (1906 р.). Англо-бурська війна 1899-1902 рр. Соціальні реформи лібералів. Д.Ллойд Джордж.

ФРАНЦІЯ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ ст.

Друга імперія у Франції. Економічний і політичний розвиток. Франко-пруссська війна 1870-1871 рр. Становлення Третьої республіки. Помірковані республіканці. Буланжизм. “Панамська афера”. Справа А.Дрейфуса. Внутрішня і зовнішня політика радикалів. Ж.Клемансо.

АВСТРО-УГОРЩИНА В 1867-1914 рр.

Утворення дуалістичної монархії. Політичне становище держави. Національні проблеми імперії. Зовнішня політика.

ІТАЛІЯ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ ст.

Етапи об’єднання Італії. Кавур, Мадзіні, Гарібальді. Внутрішня і зовнішня політика в останній третині ХІХ – на початку ХХ ст.. Проблема Півдня.

КУЛЬТУРА НОВОГО І НОВІТНЬОГО ЧАСУ

Культурно-стильова характеристика ХVІІ ст. Культурологічні аспекти проблеми Заходу і Сходу. Європейська культура на зламі ХІХ – ХХ ст. Модернізм як мистецьке явище ХХ ст.: філософські основи, періоди, течії, представники.

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ ст.

Зміна у міжнародних відносинах після франко-пруської війни 1870-1871 рр. Утворення Троїстого союзу (1882 р.). Франко-російський союз 1891-1893 рр. Утворення Антанти (1904, 1907 рр.). Гонка озброєнь на початку ХХ ст.

ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА 1914 -1918 рр.

Причини війни. Провал стратегічних замислів німецького командування в 1914. Військові операції у 1915 р.. Брусиловський прорив, Верденська битва, битва на р. Соммі 1916 р. Жовтневий більшовицький переворот. Поразка центральних держав. Комп'єнське перемир'я 11 листопада 1918 р.. Історіографія першої світової війни.

Розділ 2. КРАЇНИ ЄВРОПИ І АМЕРИКИ В ПЕРІОД МІЖ ДВОМА СВІТОВИМИ ВІЙНАМИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ РУХИ

Тоталітаризм – феномен ХХ століття, види тоталітаризму. Авторитаризм, його ознаки. Міжнародний робітничий рух, створення Соціалістичного Робітничого Інтернаціоналу. Комуністичний рух і утворення Комінтерну як штабу світової соціалістичної революції. Історіографія.

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ У МІЖВОЄННИЙ ЧАС (1918 – 1939 рр.).

Паризька мирна конференція та створення Ліги Націй. Вашингтонська конференція та формування Версальсько-Вашингтонської системи. Розпад імперій та створення нових держав – нова розстановка військово-політичних сил на світовій арені. Наміри та програми головних держав-переможниць. Нова політична і економічна роль США. Мирні договори з союзниками Німеччини. Сильні та слабкі сторони Версальсько-Вашингтонської системи. Вплив світової економічної кризи 1929 – 1933 рр. на міжнародні відносини, їх загострення в середині 30-х років. Історіографія.

СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ

Наслідки першої світової війни для країни та розвиток економіки в 20-х роках. „Велика депресія” 1929 – 1933 років. Президентські вибори 1932 року. „Новий курс” Франкліна Рузвельта та його результати. Зовнішня політика.

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ

Соціально-економічне становище країни після першої світової війни, внутрішня і зовнішня політика кабінету Девіда Ллойд Джорджа. Політична криза 1922 – 1923 рр. і перший лейбористський уряд, класова боротьба. Особливості кризи 1929 – 1933 рр. та другий лейбористський уряд. Велика Британія у 30-х роках.

ФРАНЦІЯ

Наслідки першої світової війни, парламентські вибори 1919 року та президентські 1920 р. Внутрішня і зовнішня політика урядів Франції у 20-х роках. Криза 1929 – 1933 рр., її особливості, загроза фашизму. Створення Народного фронту, його перемога на парламентських виборах 1936 року та діяльність народофронтівського уряду.

НІМЕЧЧИНА

Листопадова революція 1918 – 1919 років: причини, характер, рушійні сили, хід революції. Підсумки і значення революції. Німеччина 20-х років. Виникнення націонал-соціалізму, теорія і практика, прихід А. Гітлера до влади. Внутрішня і зовнішня політика нацистського уряду в 30-х роках. Історіографія.

ІТАЛІЯ

Підсумки війни для Італії, наростання соціально-економічної та політичної кризи. Виникнення фашизму. Беніто Муссоліні та „Похід на Рим”. Прихід до влади фашистської партії, внутрішня і зовнішня політика уряду Б. Муссоліні.

ІСПАНІЯ

Соціально-економічне та політичне становище після першої світової війни. Політичний розвиток країни в 20-х – першій половині 30-х років. Іспанія в другій половині 30-х років, діяльність уряду Народного фронту. Громадянська війна: причини, хід і наслідки.

Розділ 3. ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА (1939 – 1945 рр.)

Причини та початок Другої світової війни. Періодизація Другої світової війни, наукова дискусія про політичний характер війни та її винуватців. Хід воєнних дій у Європі 1939 – 1941 років, співробітництво нацистської Німеччини та СРСР. Початок німецько-радянської війни. Воєнні дії на Півночі Африки та в районі Тихого океану в роки другої світової війни. Окупаційний режим та рух Опору в країнах Європи і Азії. Капітуляція фашистської Німеччини та мілітаристської Японії. Закінчення Другої світової війни, її підсумки і уроки. Історіографія.

КРАЇНИ ЄВРОПИ І АМЕРИКИ після Другої світової війни.

Основні тенденції розвитку світу після другої світової війни. Особливості політичного розвитку – лібералізм і консерватизм. Соціал-демократія, її трансформація. Концепція „держави добробуту”. Характер і основний зміст сучасної епохи. Постіндустріальне суспільство. Глобальні проблеми сучасності. Міжнародний тероризм: корені і способи протидії. Однополюсний світ: плюси і мінуси.

Розділ 4. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ у другій половині ХХ ст.

Періодизація. Зміна у співвідношенні сил на світовій арені. Біполярний світ. Утворення ООН, її структура, органи. Всезагальна декларація прав людини. Паризька мирна конференція та укладення мирних договорів з колишніми союзниками Німеччини. „Холодна війна”, причини, періодизація, наслідки. Створення військово-політичних блоків. Економічна інтеграція в Європі. Міжнародні відносини 60-х років. Ліквідація колоніальної системи, нова реальність світової політики – країни, що розвиваються. Міжнародні відносини 70-80-х років: нарада в Хельсінкі та підписання Заключного акту 1975 року, воєнні конфлікти в Азії.

СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ

Соціально-економічні та політичні наслідки другої світової війни. Президентство Г. Трумена і Д. Ейзенхауера, внутрішня і зовнішня політика, радянсько-американські відносини. Президентські вибори 1960 року та

перемога кандидата від демократичної партії Дж. Кеннеді, його політика „нових рубежів”. Внутрішня і зовнішня політика Р. Рейгана і Дж. Буша-старшого, „рейганоміка”. Президентство Б. Клінтона та Буша-молодшого, міжнародний тероризм та „справа Іраку”.

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ

Соціально-економічні та політичні наслідки другої світової війни. Розпад Британської колоніальної імперії та утворення БСН. Правління консерваторів та лейбористів у 60-70-х роках. Неоконсерватизм. М. Тетчер, внутрішня та зовнішня політика, „тетчеризм”. Правління лейбористів у 90-х роках, внутрішня і зовнішня політика. Англія і європейська інтеграція.

ФРАНЦІЯ

Звільнення Франції та тимчасовий режим. Четверта республіка, політична система, внутрішня і зовнішня політика. Конституція П'ятої республіки та президентство Ш. де Голля, внутрішня та зовнішня політика. Ліквідація французької колоніальної імперії. Політична криза 1968 року і відставка Ш. де Голля. Політичний розвиток Франції 70-80-х роках. Франція на сучасному етапі, зовнішня політика, європейська інтеграція.

НІМЕЧЧИНА

Соціально-економічне та політичне становище Німеччини після капітуляції, німецьке питання в системі міжнародних відносин. Початок об'єднавчого процесу в західних зонах та утворення ФРН. Східна, радянська, окупаційна зона і утворення НДР. Дві держави і один народ, два економічні курси, дві політики. Розвиток ФРН, німецьке „економічне диво” – корені і наслідки. Уряди „великої” і „малої” коаліції. Зовнішня політика ФРН 50-80-х років, радянсько-західно-німецькі відносини. Будівництво соціалізму в НДР, зовнішня політика. Поглиблення соціальної і політичної кризи у 80-х роках. Падіння берлінської стіни та процес об'єднання Німеччини. Політичний і економічний розвиток ФРН у 90-х роках століття, зовнішня політика. Німеччина і європейська інтеграція. Історіографія.

ІТАЛІЯ

Соціально-економічні та політичні наслідки війни. Референдум 1946 року та проголошення республіки. Економічний розвиток Італії в 60-90-х роках, внутрішня та зовнішня політика. Італія і європейська інтеграція.

УГОРЩИНА

Формування антифашистського руху опору та визволення країни Радянською Армією. Політичний розвиток країни у другій половині 40-х років, проголошення республіки. Початок будівництва соціалізму, судові процеси. Революція 1956 року: причини, характер і наслідки, роль СРСР. Реформи 60-х років, Я. Кадар. Революція 1989 року та розвиток Угорщини в посткомуністичний період, внутрішня і зовнішня політика.

РУМУНІЯ

Розрив Союзу з Німеччиною та вихід із війни. Реформи та будівництво радянської моделі соціалізму. Ліквідація монархії та проголошення республіки. Епоха Н. Чаушеску, „особливий” курс у зовнішній політиці. Народна революція 1989 року та її результати. Сьогоднішній етап розвитку Румунії.

КУБА

Режим Ф. Батисти та початок боротьби проти диктатора. Початок, хід і перемога революції. Курс Ф. Кастор на зближення з СРСР, розрив стосунків із США. Карибська криза 1962 року: причини і наслідки. Встановлення тоталітарної системи, будівництво соціалізму, радянсько-кубинські відносини. Розпад СРСР та економічна криза на Кубі. Початок соціально-економічних змін на острові Свободи у 90-х рр.

ЧИЛІ

Соціально-політична та економічна криза в країні в кінці 60-х – на початку 70-х років. Уряд Народного фронту, його внутрішня і зовнішня політика. Економічна та політична криза в країні. Переворот 1973 року. Чилі 80-90-х років, внутрішня і зовнішня політика.

2.2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «НОВА І НОВІТНЯ ІСТОРІЯ КРАЇН АЗІЇ ТА АФРИКИ»

На атестацію винесено розділ «КРАЇНИ АЗІЇ ТА АФРИКИ У 1945-1991 РР.»

Подальша криза колоніальної системи та її розпад: причини і наслідки. Історіографія колоніалізму. Місце країн, що розвиваються в системі міжнародних відносин. Проблеми економічного та суспільно-політичного розвитку молодих держав двох континентів, інтеграційні процеси між ними.

ЯПОНІЯ

Японія в роки другої світової війни, воєнні дії в районі Тихого океану. Капітуляція Японії. Суспільно-політичний розвиток країни після другої світової війни, „японське економічне диво”: причини і наслідки. Японія в системі міжнародних відносин та проблема мирного договору.

КИТАЙСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА

Утворення КНР, політична система країни. Маоїстська модель соціалізму та її результати. Китай на шляху реформ та в системі міжнародних відносин в кінці ХХ – на початку ХХІ століття.

ІНДІЯ

Суспільно-політичний розвиток країни в 40-х роках, проголошення республіки, її соціально-політична система, зовнішня політика. Місце індійської республіки в системі міжнародних відносин сьогодні.

2.3.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ СЛОВ'ЯНСЬКИХ НАРОДІВ»

На атестацію винесено розділ «СЛОВ'ЯНСЬКІ НАРОДИ У ХVІІІ – ХХ ст.»

Соціально-економічний і політичний розвиток Росії на початку ХVІІІ ст. Реформи першої чверті ХVІІІ ст. Північна війна. Війна з Туреччиною (1736 – 1739 рр.) та Швецією (1741 – 1742 рр.) Участь Росії в Семилітній війні.

Територія і населення Росії в першій половині XIX ст. Соціально-економічний розвиток. Внутрішня та зовнішня політика царизму в другій половині XIX ст. Скасування кріпосного права в Росії. Реформи 60-70-х рр.. в Росії. Культура Росії в першій половині XIX ст. Суспільно-політичний рух в Росії в 70-80-х рр. XIX ст. Російсько-турецька війна 1877 – 1878 рр.. Польське повстання 1863 – 1864 рр.

Характеристика слов'янських народів в кінці XIX – на початку XX ст. Перехід до імперіалізму. Особливості російського імперіалізму, назрівання революційної кризи в країні. Революція 1905 – 1907 рр. в Росії. Столипінська аграрна реформа і її наслідки.

Росія в роки першої світової війни. Польські землі в 1914 – 1918 рр. Чеські і словацькі землі в роки війни. Югославські народи в період війни. Болгарія в роки війни.

Лютнева революція 1917 р. в Росії. Жовтневий більшовицький переворот в Петрограді і його наслідки. Радянська Росія в роки громадянської війни 1918 – 1920 рр.

Слов'янський світ в міжвоєнний період. Формування в радянській Росії тоталітарного ладу. Сталінська індустріалізація в Росії. Проведення насильницької колективізації в країні. Зовнішня політика СРСР в 20-30-і рр.

Польща у міжвоєнний період. Чехословаччина у 1918 – 1938 рр. Югославське королівство між двома світовими війнами. Болгарське царство в 1918 – 1939 рр. Четвертий поділ Польщі. Початок другої світової війни.

Слов'янські народи в період другої світової війни. СРСР в роки війни. Польща в роки другої світової війни. Чехія і Словаччина в період війни. Болгарія в роки війни. Югославія в роки війни.

Утвердження сталінської моделі соціалізму в Югославії, Болгарії, Польщі, Чехословаччині. Крах сталінської моделі соціалізму в слов'янських країнах. Народні революції в кінці 80-х – на початку 90-х рр.. XX ст.

2.4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ШКІЛЬНИЙ КУРС ІСТОРІЇ І МЕТОДИКА ЙОГО НАВЧАННЯ»

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ ТА ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ КУРСУ

Тема 1.1. Методика викладання історії - наукова педагогічна дисципліна

Поняття та сутність методики викладання історії. Об'єкт, предмет, зміст, завдання та структура курсу.

Місце методики викладання історії в системі педагогічних наук. Зв'язок методики з історією та спеціальними науками. Методи дослідження процесу навчання історії. Особливості педагогічного спостереження. Характеристика науково-методичної та навчальної літератури з курсу

Тема 1.2. Структура шкільної історичної освіти в Україні. Програми та підручники із всесвітньої історії.

Реформування шкільної історичної освіти в Україні та його наслідки в 90-ті роки ХХ століття. Сучасні цілі та завдання шкільної історичної освіти в Україні.

Шкільні програми по історії. Принципи їх побудови та порядок викладення історичного матеріалу в шкільних курсах (лінійність та концентризм, поєднання системності та фрагментарності, хронологічна послідовність, історизм, гуманізація, соціологізація, розвиваюча роль історії та ін.

Підручники, посібники та допоміжна література по історії один з необхідних компонентів загальної системи шкільної історичної освіти, їх типи, функції, аналіз структури, змісту, учбово-методичного оформлення. Принципи та характер викладання матеріалу, методологічна основа підручник.

Тема 1.3. Сучасна система шкільної історичної освіти в Україні.

Компетентнісний підхід у навчанні. Основні предметні компетентності.

Курс всесвітньої історії, його задачі та місце в шкільній історичній освіті. Періодизація курсу, структура, етапи його викладання, відбору матеріалу, його групування та принципи розподілу по учбовим рокам.. Зв'язок внутрішньопредметний, міжпредметний та зв'язок з сучасністю.

Виховне значення курсів історії в школі (їх гуманітарна, творча та практична спрямованість). Роль історії у формуванні самосвідомості, активної життєвої позиції, відповідальності за особисті дії тощо.

Тема 1.4 Формування історичних знань в учнів школи

Структура та функції історичних знань. Історичні уявлення як найважливіший компонент в структурі історичних знань. Основні ступені формування історичних знань.

Класифікація історичних фактів. Історичні поняття, терміни, їх класифікація. Методичні вимоги до відбору фактів.

Методика формування уявлень про історичний час та історичний простір.

Система навчання роботі з загальними, оглядовими та тематичними картами, картами-вкладниками, картами-схемами. Прийоми навчання читанню історичних карт. Формування історичних знань у учнів школи.

Тема 1.5 Методичні основи роботи вчителя історії

Засоби навчання — одна з основних умов образного подання та сприйняття історичного матеріалу. Їх класифікація, зумовленість, критерії, вибору.

Друковані засоби навчання: документальні джерела, мемуарна література, підручники, навчальні посібники, хрестоматії, збірники документів, книги для читання, довідкова, науково-популярна та художня література, періодичні видання.

Наочні засоби навчання: речові (збірки копій, макети, динамічні моделі, експозиції музеїв, виставочних залів), образотворчі (картини, альбоми, піктограми, ілюстративно-роздатковий матеріал), умовно-графічні (карти, схеми, таблиці, аплікації).

Методи навчання. Методи та методичні прийоми навчання історії. Співвідношення понять "метод навчання" та "методичний прийом" навчання, їх взаємозв'язок та взаємозумовленість. Різниця в класифікаціях. Критерії оптимального вибору. Пізнавальна, виховна та розвиваюча роль методів та прийомів в учбовому процесі.

Усний метод навчання (прийоми використання лекції, бесіди, розповіді, діалогу, короткого повідомлення, картинного або аналітичного опису, характеристики, пояснення, міркування тощо). Роз'яснювальний ілюстративний та проблемний характер викладання історичного матеріалу. Основні вимоги до усного навчання: науковість, достовірність, врахування вікових особливостей учнівської аудиторії.

Наочний метод навчання (прийоми роботи з предметною, образотворчою, умовно-графічною наочністю, використання технічних засобів навчання для посилення образного сприйняття матеріалу).

Текстуальний метод навчання (багатоваріантність прийомів роботи з документальним, довідковим та художнім текстом, з підручником). Поетапне ускладнення навичок роботи учнів з друкованими текстами, виходячи з психолого-педагогічних особливостей дітей. Доцільність використання методичних прийомів на уроках історії.

Тема 1.6 Психолого-педагогічна характеристика пізнавальних можливостей учнів у навчанні та їх діагностика.

Проблема вивченні пізнавальних можливостей школярів у методиці навчання історії. Пізнавальні процеси у навчанні історії. Особливості пізнавального інтересу учнів до історії. Проблеми диференційованого підходу до учнів у навчанні історії.

Способи вивчення пізнавального інтересу учнів до історії. Вивчення рівня розвитку пізнавальних здібностей школярів до вивчення історії. Пізнавальні завдання як засіб діагностики і розвитку пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ШКОЛІ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Тема 2.1 Традиційний урок історії в сучасній школі

Загальна характеристика традиційної системи навчання. Типологія уроків з історії. Структури основних типів уроків. Форми уроків з історії. Способи розподілу начального часу згідно основних етапів уроків. Підготовка вчителя до уроків історії. План-конспект уроку. Переваги та недоліки традиційної системи навчання. Схема самоаналізу, аналізу та критерії оцінки проведеного уроку.

Тема 2.2 Нові освітні технології та використання їх у процесі навчання історії

Загальна характеристика інноваційних систем навчання. Нові освітні технології та моделі навчання з історії: методика занурювання, опорні сигнали та укладання на їх основі конспектів, комплексне навчання, особливості модульного навчання, навчання історії за проектною системою. Особливості

підготовки і проведення нестандартних уроків з історії. Проблеми інноваційного навчання.

Тема 2.3 Усний виклад матеріалу на уроці історії

Інформаційна, логічна і виховна функція усного викладання. Значення усного повідомлення історичного матеріалу. Види усного викладу-розповіді і повідомлення про історичні події; опис і характеристика; пояснення і шкільна лекція. Особливості сюжетної розповіді, співвідношення викладу матеріалу вчителем і підручником. Засоби і прийоми підвищення образності і конкретності викладу. Найважливіші вимоги до усного викладу навчального матеріалу на уроці історії. Бесіда як діалогічний усний метод навчання історії. Класифікація видів бесіди на уроці історії. Особливості шкільної лекції.

Тема 2.4 Нові підходи до аналізу історичних джерел на уроках історії

Історичні джерела як основа навчання історії. Класифікація текстів та особливості використання підручника на уроці історії. Методи роботи з історичним документом. З'ясування ступеня довіри до історичного джерела. Первинні та вторинні історичні джерела. Інформаційне наповнення історичного джерела. Оцінка історичних джерел. Художня та науково-популярна література у навчанні історії. Проблема інтерпретації навчальних текстів на уроках історії

Тема 2.5 Навчання у грі

Поняття ділової та дидактичної гри. Загальна характеристика ігрової моделі навчання на уроці історії. Навчально-рольова гра. «Ігри-моделі», «історичний аукціон». Кейс-метод. Методика навчання у грі.

Тема 2.6 . Кооперативне навчання

Суть і мета кооперативного навчання. Методичні принципи і прийоми організації роботи мікрогруп учнів. «Прямі і перехресні» групи. Форми і технології «кооперативного навчання». «Круглий стіл», «рішення проблем», «лінійна побудова» тощо. Методика оцінювання навчальних досягнень учнів, самооцінювання

Тема 2.7 Оцінювання навчальних досягнень на уроках історії

Мета, завдання, функції оцінювання. Нові вимоги до принципів і методів оцінювання в умовах модернізації мети і змісту освіти. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів із всесвітньої історії за 12-бальною системою оцінювання. Тематичне оцінювання. Система запитань при оцінюванні. Тести, їхні типи. Оцінювання учбових досягнень учнів в інноваційних моделях навчання: теоретичний і практичний контекст. Незалежне зовнішнє оцінювання як форма державної атестації навчальних досягнень учнів з історії

Тема 2.8 Позакласна і позашкільна форма роботи вчителя історії

Завдання позакласної роботи з історії. зв'язок позакласної роботи з навчальним процесом. Основні форми позакласної роботи з історії. Методика організації гурткової роботи, екскурсій, вечорів, вікторин, диспутів. Позашкільна форма роботи з історії. Особливості проведення олімпіад з історії.

Історичний кабінет і його роль у навчанні, розвитку і вихованні учнів середньої школи. Основне устаткування шкільного кабінету. Організація роботи історичного кабінету.

Тема 2. 9 Вчитель історії, його права та обов'язки

Місце педагога у школі, відношення з учнями, їх батьками. Функції вчителя історії: діагностична, орієнтаційно-прогностична, конструктивно-проектувальна, організаторська, інформаційно-пояснювальна, комунікативно-стимуляційна, аналітико-оцінна, дослідницько-творча

Посадові обов'язки вчителя історії. Педагогічна культура вчителя історії. Особистісні якості вчителя історії: основні, допоміжні.

Фахова майстерність, ерудиція, культура й ідейна переконаність вчителя історії. Взаємодія і вплив особистості вчителя історії на навчання і виховання учнів. Культура мовлення вчителя історії. Зовнішній вигляд вчителя, як компонент позитивного іміджу.

Безперервна самоосвіта - основа підвищення кваліфікації учителя. Форми самоосвіти. Методична робота у школі, її сучасні напрямки. Форми участі учителя у методичній роботі. Законодавство про права та посадові обов'язки вчителя історії. Атестація вчителів історії та її значення для професійного зростання.

2.5.Методичне забезпечення

1. Кравченко П. М. Світ у кінці XIX – на початку XX ст. Навчально-методичний посібник для студентів ІЕП. Вінниця, 2014.
2. Кравченко П. М. Об'єднання Німеччини (частина 1). Навчально-методичний посібник для студентів ІЕП. Вінниця, 2014.
3. Кравченко П. М. Об'єднання Німеччини (частина 2). Навчально-методичний посібник для студентів ІЕП. Вінниця, 2014.
4. Кравчук О.М. Актуальні проблеми історії Палестини). Навчально-методичний посібник для студентів ІЕП. Вінниця, 2017.
5. Кравчук О.М. Суспільно-політичний розвиток Туреччини у 1920-1930-х рр. Навчально-методичний посібник. Вінниця, 2018.
6. Мельничук О.А. Білорусь в період першої світової війни. Навчально-методичний посібник. Вінниця, 2016.
7. Мельничук О.А. Білорусь у 20-30-х рр. XX ст. Навчально-методичний посібник. Вінниця, 2017.
8. Мельничук О.А. Білорусь в роки другої світової війни. Навчально-методичний посібник. Вінниця, 2018.
9. Мельничук О.А., Кравчук О.М. Чеська республіка (1993-2004 рр.): внутрішня та зовнішня політика. Навчально-методичний посібник. Вінниця, 2019.
10. Мельничук О.А., Поліщук А.С. Білорусь у другій половині XX ст. Навчально-методичний посібник. Вінниця, 2019.
11. Мельничук О.А., Поліщук А.С. Республіка Білорусь в період незалежності. Навчально-методичний посібник. Вінниця, 2020.

2.6.Рекомендована література:

Основна

1. Васильєв Л.С. Всеобщая история. В 6 т. Т. 3. Москва, 2008.
2. Васильєв Л.С. Всеобщая история. В 6 т. Т. 4. Москва, 2010.

3. Васильев Л.С. Всеобщая история. В 6 т. Т. 5. Москва, 2013.
4. Васильев Л.С. Всеобщая история. В 6 т. Т. 6. Москва, 2013.
5. Желіба О. В. Методика викладання історії: нові підходи. Харків, 2018.
6. История южных и западных славян. В 2-х томах. Под редакцией Г.М.Матвеева и З.С.Ненашевой. Москва, 2018.
7. Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі. Київ, 2005.
8. Пономарев М.В., Смирнова С.Ю. Новая история стран Европы и Америки: практическое пособие: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений: В 3 ч. Москва, 2000
9. Яковенко Г.Г. Методика навчання історії: навчально–методичний посібник. Харків: ХНАДУ, 2017.
10. Яровий В.І. Новітня історія центральноєвропейських та балканських країн. ХХ століття. К., 2005.

Додаткова:

1. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. История Латинской Америки. Москва, 1991
2. Амелина Л.А. Латинская Америка и мировая культура. Москва, 1995.
3. Бурстин Д. Американцы: Колониальный опыт. Москва, 1993.
4. Верт Н. История советского государства. 1900-1991. Москва, 1998.
5. Грудзинский В.В. На повороте судьбы: Великая Британия и имперский федерализм (последняя треть XIX - первая четверть XX в.). Челябинск, 1996.
6. Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ, 2000.
7. Джеффри Хоскинг. История Советского Союза. 1917-1991. Москва, 1995.
8. Джузеппе Боффа. История Советского Союза. В 2-х томах. Москва, 1990.
9. История второй мировой войны. Москва, 1972-1982, Т.1-12.
10. История США. Т. 1-3. Москва, 1985.
11. История Франции: В 3 томах. - Т.2. - Москва, 1973.
12. Історія світової культури: культурні регіони. Київ, 1997.
13. Киридон А. Формування історичної пам'яті в шкільному курсі історії. Історія в рідній школі. 2018. Вип. 6 . С 2-5.
14. Кріль М.М. Історія країн Центрально - Східної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). Київ, 2008.
15. Куштим Л. О. Формування критичного мислення на уроках історії. Історія та правознавство. 2016 Вип. 13. 14 С. 2-7.
16. Либеральная традиция в США и ее творцы. Москва, 1997.
17. Манфред А.З. Великая французская революция ХУІІІ в. Москва, 1982.
18. Монархи Европы. Судьбы династий. Москва, 1996.
19. Москалик Г. Ф. Філософська парадигма модернізації освіти в умовах інформаційно–комунікативного середовища. Кременчук, 2014.
20. Нові технології навчання. Науково-методичний збірник. Вип. 31. Київ, 2001.
21. Огнев'юк В.О., Фурман А.З. Принципи модульності в історії освіти. Київ, 1995.
22. Ржешевский О.А. Война и дипломатия. Документы и комментарии. Москва, 1997.

23. Тоталитаризм в Европе XX в. Из истории идеологий, движений, режимов и их преодоление. Москва, 1996.
24. Туган-Барановский Д.И. Наполеон и власть (эпоха консульства). Москва, 1993
25. Чудинов А.В. Размышления англичан о французской революции: Э.Берк, Дж.Макинтош, У.Годвин. Москва, 1996.
26. Шашура Л. Нестандартні уроки з історії України та всесвітньої історії у школі. Тернопіль, 2004.

Інформаційні ресурси

1. Библиотека электронных ресурсов исторического факультета МГУ им. М.В. Ломоносова. URL: <http://www.hist.msu.ru/ER/>
2. Всемирная история. URL: <http://historic.ru/>
3. Всемирная история. URL: <http://www.world-history.ru/>
4. Електронний проект "Архіви школі"/ URL: <http://rusarchives.ru/school/index.shtml>
5. Європейський Союз. URL: <http://europa.eu/>
6. Колекція відео уроків. URL: <http://interneturok.ru/ua>
7. Мультимедійні підручники з історії. URL: <http://rozumniki.net/catalog/products/istori>
8. Організація об'єднаних націй. [URL: <http://www.un.org/>
9. Північно-атлантичний альянс. URL: <http://www.nato.int>
10. Презентації з всесвітньої історії. URL: <http://teachua.com/add/vses-ist>
11. Цікаві книги з історії України та всесвітньої історії. URL: www.history.vn.ua

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Відповідь на кожне питання оцінюється у відповідну суму балів, потім сума набраних балів за відповіді на три питання нормується за 100-бальною шкалою. Максимальна кількість балів за відповідь на перше питання – 30, за відповідь на друге питання – 30, за відповідь на третє питання – 40. Збільшена кількість балів за останнє питання обґрунтовується структурою білету, в якій дисциплінам із всесвітньої історії відводиться два питання, а методиці викладання всесвітньої історії – лише одне.

Загальна оцінка студенту за екзамен виставляється за розширеною шкалою та за шкалою ECTS згідно з Критеріями оцінювання знань і вмінь студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Оцінка за шкалами ECTS, стобаловою, розширеною	Критерії оцінювання	Рівень досягнень студента
<p style="text-align: center;">А 90-100 балів ВІДМІННО</p>	<p style="text-align: center;">Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні; комплексом знань та вмінь, який характеризується системністю. Застосування знань здійснюється на основі самостійного цілеутворення, побудови власних програм діяльності.</p> <p style="text-align: center;">Студент проявляє нешаблонність мислення у виборі і використанні елементів комплексу знань, здатний самостійно і творчо використовувати набуті уміння відповідно до варіативних ситуацій навчання.</p> <p style="text-align: center;">Студент спроможний самостійно формулювати узагальнення та висновки, нові задачі, розв'язувати нестандартні задачі, ситуації. Навчально-пізнавальна активність обумовлена пізнавальними інтересами, мотивами саморозвитку і професійного становлення.</p> <p style="text-align: center;">Студент проявляє інтерес до актуальних проблем відповідного освітнього компонента, може під керівництвом викладача вибрати предмет наукового дослідження, проводити самостійну науково-дослідну роботу.</p>	<p>ВИСОКИЙ</p>
<p style="text-align: center;">В 80-89 балів ДУЖЕ ДОБРЕ</p>	<p style="text-align: center;">Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні.</p> <p style="text-align: center;">Студент володіє комплексом знань та вмінь, який є частково-впорядкованим. У процесі застосування знань студент спроможний вибрати необхідний елемент комплексу знань та вмінь.</p> <p style="text-align: center;">Застосування знань та вмінь здійснюється як у стандартних ситуаціях, так і при незначних варіаціях умов на основі використання загальних рекомендацій. Відбувається перенесення сформованих умінь або їх комплексів на розв'язування незнайомих задач, ситуацій.</p> <p style="text-align: center;">Навчально-пізнавальна активність стимулюється пізнавальними інтересами, продукт діяльності оцінюється як професійно значущий.</p>	<p>ВИСОКИЙ</p>

<p>С 75-79 балів ДОБРЕ</p>	<p>Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на підвищеному рівні, може усвідомлено застосовувати знання та вміння для висвітлення суті питання. Комплекс знань частково-структурований. Знання застосовуються переважно у знайомих ситуаціях.</p> <p>Студент усвідомлює особливості навчальних задач, ситуацій тощо. Пошук способів їх розв'язання здійснюється за зразком.</p> <p>Студент спроможний аргументувати застосування певної методичної дії у ході розв'язування задач, ситуацій тощо.</p> <p>Навчально-пізнавальна активність стимулюється мотивами професійного становлення і пізнавальними інтересами.</p>	<p>ДОСТАТНІЙ</p>
<p>Д 60-79 балів ДОБРЕ</p>	<p>Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на середньому рівні, може проілюструвати власними прикладами відповідь на питання, частково усвідомлює специфіку навчальних та прикладних задач, ситуацій тощо, має знання про способи розв'язування типових задач, ситуацій тощо. Однак процес самостійного розв'язування задач, ситуацій тощо потребує опори на зразок.</p> <p>Навчально-пізнавальна активність студентів є ситуативно-евристичною. Домінують мотиви обов'язку та особистого успіху. Використання засобів саморозвитку та самопізнання відбувається не усвідомлено.</p>	<p>ЗАДОВІЛЬНИЙ</p>
<p>Е 50-59 балів ДОСТАТНЬО</p>	<p>Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компоненту на середньому рівні. Має уявлення про специфіку навчальних та прикладних задач, ситуацій тощо. Виконання дій при роз'ясненні задач, ситуацій частково усвідомлюється, здійснюється частково правильно.</p>	<p>НИЗЬКИЙ</p>
<p>F_x 35-49 балів НЕЗАДОВІЛЬН О</p>	<p>Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, має уявлення про зміст основних розділів. Виконання окремих дій відбувається не усвідомлено, однак переважно правильно, навчально-пізнавальна активність мотивується ситуативно-прагматичним інтересом.</p>	<p>НЕЗАДОВІЛЬНО</p>
<p>F 0-34 балів НЕПРИЙНЯТО</p>	<p>Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, має уявлення про зміст окремих розділів. Виконання окремих методичних дій відбувається несвідомо, у більшості неправильно, навчально-пізнавальна активність проявляється лише у ситуаціях зовнішнього примусу.</p>	<p>НЕЗАДОВІЛЬНО</p>

4.ЗРАЗКИ КОМПЛЕКСНИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

Білет № 1

1. «Славна революція» 1688-1689 рр. в Англії.
2. Якобінська диктатура у роки Великої французької революції.
3. Класифікація типів уроків історії. Різні точки зору на цю проблему.

Зразки відповіді на комплексні кваліфікаційні завдання

Зразок відповіді на перше запитання білету

- 1.«Славна революція» 1688-1689 рр. в Англії.

Реставрація монархії у 1660 р. не привела до громадянського миру та спокою в Англії з причини невдоволення англійців політикою Карла II. В результаті в країні виникає таємна опозиція режимові.

Коли у 1685 р. Карл II вмер і престол зайняв його брат Яків II, католик, спалахнуло повстання герцога Монмаута, незаконного сина Карла II, який обіцяв відновлення політичної і релігійної свобод, щорічне скликання парламенту і заміну постійної армії народним ополченням. До повстання приєдналися селяни і гірники, та воно було жорстоко придушене владою.

Після цього терор посилювався. Яків II, що таємно одержував пенсію від французького короля, став уживати заходів для встановлення в Англії католицизму. В умах сучасників така політика ототожнювалась з феодалною реакцією і підпорядкуванням французам і папі римському. Політика короля призвела до того, що лідери опозиції у червні 1688 р. послали запрошення главі нідерландського уряду Вільгельмові Оранському, чоловіку дочки Якова II Марії, з'явитися в Англію зі зброєю в руках і відновити в ній потоптані «протестантські свободи».

5 листопада Вільгельм висадився в Англії з 15-тисячним військом. Загони, зібрані Яковом II, переходили на бік противника. Покинутий усіма Яків II втік до Франції, а Вільгельм Оранський 18 грудня 1688 р. вступив у Лондон, а на початку 1689 р. був проголошений королем Англії. Так відбувся безкровний державний переворот, що отримав назву «Славної революції».

Основним документом нового державного режиму став «Білль про права», згідно з яким Англія перетворювалася у парламентську монархію. Король утрачав право вето і повинний був управляти країною разом із парламентом. Він не міг без дозволу парламенту збирати податки, мати постійне військо, втручатися у справи релігії. Інdependentські конгрегації одержали право вільного віросповідання. У країні надовго встановлюється двопартійна система, що виникла ще в роки реставрації: то віги (буржуазно-дворянська партія), то торі (консерватори-землевласники) одержують перевагу в уряді.

У цілому переворот 1688 р. являв собою компроміс між земельною аристократією і великою буржуазією, що відтепер разом поділяли владу. Більшість англійців, як і раніше, не допускалися до участі у політичному житті.

Та для кінця XVII ст. ті зміни, що відбулися в Англії у результаті революції, сприяли швидкому розвитку держави, яка поступово почала перетворюватись у зразок для інших європейських країн. Характерними рисами англійської історії з цього часу стають розвиток підприємництва, бурхливий ріст первісного нагромадження капіталу, розквіт мануфактури. Законодавчі реформи, здійснені у ході двох революцій, привели до масової експропріації і згону з землі селянства; у країні продовжувалась аграрна революція. У зовнішній політиці уряд активізував колоніальну політику. Велася успішна боротьба за перевагу над іншими державами на морях.

Зразок відповіді на друге питання білету

2.Якобінська диктатура у роки Великої французької революції.

Встановлення Якобінської диктатури було обумовлено низкою причин, серед яких необхідно виділити зовнішньополітичну ситуацію. Навесні 1793 р. виникла Перша антифранцузька коаліція (всього їх буде 7), організатором якої стала Велика Британія. Цілями війни з боку коаліції були як боротьба з французькою експансією, так і прагнення відновити у Франції монархію Бурбонів.

Військові дії розвивались для Франції невдало. У березні 1793 р. французи потерпіли велику військову поразку в Нідерландах. У квітні командує Північною армією генерал Дюмур'є перейшов на бік супротивника. В той же час почалося роялістське повстання на північно-заході країни. Одним з його центрів був департамент Вандея, іншим — департамент Мен.

Погіршилося економічне становище Франції. Різко упав курс асигнатів, підскочили ціни на основні споживчі товари. Через дорожнечу у великих містах, особливо в Парижі, спалахнули народні хвилювання, учасники яких грабували продовольчі крамниці або змушували торговців відпускати товари по знижених цінах. На чолі цього руху стояв колишній священик Жак Ру, лідер так званих «скажених».

Навесні 1793 р. Конвент прийняв ряд декретів з метою посилення боротьби з контрреволюцією, у тому числі наступні: про створення революційного трибуналу; про покарання стратою, без суду і слідства, усіх «заколотників», захоплених зі зброєю в руках; про обмеження свободи друку. Останній декрет вводив страту за « написання чи видання праць і статей, що закликають до розпуску Зборів представників нації і відновленню королівської влади». 6 квітня 1793 р. був утворений Комітет суспільного порядку з дев'яти членів, рішення якого по невідкладних справах внутрішньої і зовнішньої політики були обов'язкові для виконання міністрами уряду. Та самим суттєвим для революційної Франції було рішення розходження між жирондистами, які швидко втрачали свої позиції у країні, і якобінцями, які були готові зіграти на незадоволенні народу. Саме вони змусили Конвент прийняти 4 травня 1793 р.,

декрет про максимум цін на зерно і заявити про примусовий податок із заможних верств населення.

Суворі заходи не дали очікуваних результатів, і відповідальність за це була покладена на жирондистів, які в результаті повстання 31 травня — 2 червня 1793 р. були усунені від влади, а пануючим угрупованням у Конвенті стали якобінці. Наступив третій, найстрашніший період в історії французької революції.

Тим часом воєнний стан республіки здавався безнадійним. У квітні 1793 р. австрійці вторглись у Францію з Нідерландів. На півдні війська Сардинського королівства зайняли Савойю і Ніццу. Іспанці перейшли Піренейські гори і почали наступ. Англійці в червні оголосили блокаду усіх французьких портів, перехоплюючи навіть кораблі нейтральних країн. У серпні їм здався Тулон — найбільша фортеця і база французького флоту на Середземному морі. У Вандеї загони повстанців об'єдналися й утворили армію чисельністю до 40 тис. чоловік. 13 липня 1793 р. роялістка Шарлотта Корде заколола кинджалом Марата.

Щоб утримати владу, якобінці повинні були діяти швидко й енергійно. У червні-липні 1793 р. вони прийняли серію декретів, що скасовували сеньоріальні повинності без усякого викупу і дозволяли продаж земель, конфіскованих в емігрантів, невеликими ділянками на виплат на 10 років. 24 червня вони домоглися схвалення нової конституції, яка, захищаючи права громадян, не влаштовувала самих якобінців, і через те не була введена в дію. Перед екстремістами відкрилась широка можливість здійснення безкарного терору.

Головний наголос якобінці зробили на створення і зміцнення надзвичайних (тобто неконституційних) інститутів влади і відповідні методи правління. У липні-серпні був обновлений склад Комітету суспільного порятунку. Поряд з Комітетом суспільного порятунку зросло значення створеного раніше Комітету суспільної безпеки, що зосередив у своїх руках функції політичної поліції. У Франції фактично була встановлена диктатура. Вона привела до різкого посилення адміністративної централізації. Якобінці установили централізоване управління підприємствами, що працювали на оборону. У Парижі і ряді інших місць були влаштовані національні (державні) мануфактури по виробництву зброї, спорядження, пороху. Приватні підприємства в централізованому порядку забезпечувалися сировиною і робочою силою. Уступаючи вимогам санкюлотів, якобінці 29 вересня 1793 р. провели через Конвент декрет про загальний максимум. 17 вересня 1793 р. Конвент прийняв «закон про підозрілих», що порушував усі проголошені раніше права і свободи людини. Він встановлював арешт і ув'язнення людей тільки лише по підозрі в злочинних задумах. Восени 1793 р. Революційний трибунал перетворився в знаряддя знищення тих, кого якобінці вважали своїми супротивниками.

20 червня 1794 р. Конвент прийняв декрет про реорганізацію Революційного трибуналу, в якому поняття «вороги народу» тлумачилося дуже широко. Єдиною мірою покарання для «ворогів народу» була страта. Загальне

число жертв терору в 1793—1794 р. досягало, як думають історики, 35—40 тис. чоловік. У період з березня 1793 по липень 1794 р. у Франції піддалося арешту в цілому біля півмільйона людей.

Наприкінці 1793 р. Францію захопила хвиля дехристиянізації, що супроводжувалася закриттям і розгарбуванням храмів, знуцанням над предметами культу і священиками. Боротьба з католицизмом супроводжувалася насадженням нового цивільного культу, зв'язаного зі святкуванням річниць революційних подій (наприклад, дня Федерації 14 липня) і шануванням мучеників революції. Робесп'єр запропонував Конвенту сповідувати релігію, яку він сам і придумав. Ця релігія пропонувала ввести культ Верховної істоти і віру у безсмертя душі.

Невдовзі Робесп'єр почав виявляти ознаки хворобливості. Він перестав з'являтися на людях. 24 липня з трибуни Конвенту він заявив, що Комітет суспільного порятунку наповнений ворогами революції, що навкруги вороги, з якими необхідно розправлятися нещадно, насторожували його найближче оточення. Робесп'єр однозначно давав зрозуміти, що має намір відправити всіх винних на гільйотину. У відповідь 9 термідора II року Республіки (27 липня 1794 р.) депутати Конвенту оголосили Робесп'єра «тираном» і «новим Кромвелем», і він був заарештований, а 28 липня 1794 р. Робесп'єр з приблизно сотнею його прихильниками були страчені на гільйотині.

Зразок відповіді на третє питання білету

3.Класифікація типів уроків історії. Різні точки зору на цю проблему.

У дидактиці під уроком розуміють основну одиницю освітнього процесу, чітко обмежену часовими рамками (45 хвилин), планом роботи та складом учнів (класом). По відношенню до процесу навчання урок відіграє інтегруючу роль, оскільки відбиває та поєднує такі його компоненти, як мета, зміст, методи, засоби навчання, взаємодія вчителя та учнів. Незважаючи на широке визнання в світі, класно-урочна система має багато недоліків. Найбільш істотними з них є: орієнтованість на середнього учня; часто висока складність навчання для слабких учнів як за рахунок темпу, так і змісту навчання; неможливість повної реалізації в навчальному процесі індивідуальних особливостей учнів. Тому у ХХ столітті до уроку долучилися такі форми, як консультації, заліки, семінари, практичні заняття тощо.

Спроби вдосконалити і сам урок як специфічну форму організації навчально-виховного процесу не припиняються з Моменту його винаходу. В історії педагогіки були розроблені і апробовані такі варіанти класно-урочної форми, як белл-ланкастерська система взаємного навчання, батавська система, мангеймська система (Дальтон-план). За радянських часів в Україні значна увага приділялась розробці нових типів уроку, вдосконаленню його структури та основних елементів такої структури¹. Тип уроку - це поняття, пов'язане з варіюванням структури уроку його змістових елементів. Проблема типології уроку значну увагу приділяли радянські методисти. До Великої Вітчизняної війни методист В.М. Вернадський у своїй роботі «Методи викладання історії в

старших класах» (1939 р) назвав самостійними типами уроку: шкільну лекцію, урок розповіді урок розбору історичного документа, урок, побудований на використанні художньої літератури, урок на основі доповідей учнів.

Протягом наступних 15 років проблема типології уроків історії активно не розроблялась, однак із середини 50-х рр. вона знову виявилася однією з центральних тем у дискусіях і практичній роботі. В.Г. Карцов і П.С. Лейбенгруб незалежно один від одного у своїх публікаціях запропонували відмінну від Вернадського систему уроків, що складається з чотирьох типів: 1) урок повідомлення нових знань, який в основному є викладенням нової теми шляхом шкільної лекції, бесіди, самостійної роботи учнів під керівництвом учителя; 2) урок повторення й узагальнення пройденого; 3) урок, присвячений усній чи письмовій перевірці знань учнів; 4) змішаний урок. П.С. Лейбенгруб для четвертого типу уроку вживав назву - комбінований, але також мав на увазі, що він містить усі ланки процесу навчання й є провідним у шкільній практиці.

На думку інших методистів, запропонована В.Г. Карцовим і П.С. Лейбенгрубом типологія збіднювала реальний фонд навчальних занять по історії, накопичений радянською школою, і повертала вчителів до часів «схеми уроку історії, що закріпилася, і шаблону в його по-будові». Тому вони заявляли про розмаїття типів уроку історії і перелічували понад десяток можливих варіантів: «1. Комбінований урок звичайного типу. 2. Урок у формі розповіді чи шкільної лекції. 3. Урок-бесіда. 4. Урок повторювально узагальнюючий. 5. Повторювально-контрольний урок у формі опитування. 6. Урок контролю шляхом контрольної письмової роботи. 7. Урок роботи над джерелом - документально-дослідницький урок. 8. Кіноурок чи урок з діапозитивами. 9. Урок-екскурсія. 10. Урок самостійної роботи учнів. 11. Урок з рефератами (повідомленнями) учнів».

Дидактична мета є найважливішою складовою, пусковим моментом процесу навчання, тому класифікація за цією ознакою найбільш близька до реального уроку. У цій класифікації розрізняють:

- уроки засвоєння нового навчального матеріалу;
- уроки формування і вдосконалення умінь та навичок;
- уроки закріплення та застосування знань, умінь та навичок;
- уроки узагальнення та систематизації знань;
- уроки контролю і корекції знань, вмінь та навичок;
- комбіновані уроки.

Питання вибору типу і відповідно структури уроку (його складових елементів, кроків, які треба здійснити для досягнення дидактичної мети) потребує ретельного обмірковування і врахування таких умов: змісту навчального матеріалу, віку учнів, місця конкретного уроку в системі уроків з певної теми, дидактичних можливостей і функцій різних методів та навчальних технологій. Тобто спочатку вчитель визначає, що планує зробити, а потім як і якими засобами.

Коротко зупинимось на характеристиці кожного типу уроків. Уроки вивчення нового навчального матеріалу. Метою цього типу уроків є оволодіння учнями новим матеріалом та новими способами діяльності. Найбільш

ефективно процес засвоєння нових понять, умінь і навичок здійснюється учнями в ході активної діяльності, зумовленої застосуванням учителем різноманітних методів, засобів навчання та технологій. Уроки формування і вдосконалення вмінь та навичок. На уроках цього типу вирішуються такі дидактичні задачі: а) повторення і закріплення раніше засвоєних знань із застосування вже сформованих умінь та навичок; б) формування нових умінь та навичок; в) контроль за вивченням нового навчального матеріалу і вдосконаленням знань, умінь та навичок. Уроки закріплення та застосування знань, умінь та навичок передбачають наявність в учнів певної кількості попередньо засвоєних знань, умінь та навичок, які шляхом послідовного розв'язання учнями навчальних завдань ведуть до досягнення дидактичної мети.